

ELIGIUSZ MADEJ

Obserwacje nad streptokokozą gołębi

Z Katedry Chorób Wewnętrznych Wydziału Wet. WSR w Lublinie
Kierownik: prof. dr ZDZISŁAW FINIK

W Polsce gołębie są hodowane przez amatorów w nielicznych stadach liczących najczęściej od kilku do kilkunastu sztuk. Wprawdzie sporadyczne padnięcia gołębi, zwłaszcza młodych są notowane dość często, ale nie poświęca się im dość uwagi. Dopiero z chwilą wystąpienia częstszych padnięć właściciele zwracają się po fachową pomoc. Przyczyną częstego występowania schorzeń gołębi jest być może, poza czynnikami natury zakaźnej, niedostateczna znajomość zasad hodowlanych, a w razie wystąpienia masowych zachorowań — brak racjonalnych metod zwalczania. W latach 1960—61 hodowcy z terenu Lublina zwracali się przy zachorowaniach gołębi po poradę do Kliniki Chorób Wewnętrznych Wydziału Wet. WSR w Lublinie, a ponieważ w wielu przypadkach stwierdzono podobne objawy kliniczne i prawie identyczne zmiany anatomo-patologiczne, postanowiono bliżej zająć się tym zagadnieniem. Z uwagi na masowe przypadki zachorowań podejrzewano tło zakaźne.

Badania bakteriologiczne wykonane w Katedrze Epizootologii Wydz. Weterynaryjnego wykazały w większości przypadków obecność paciorkowców.

W dostępnej literaturze nie spotkano opisu schorzenia gołębi wywołanego przez drobnoustroje tej grupy. Natomiast u innych gatunków ptaków, kur, bażantów i kanarków, paciorkowce mogą powodować masowe zachorowania i być przyczyną dość znacznych strat hodowlanych (*Lesbouyries*).

Edwards i Hull, Hudson, Barnes i Sharpe, Fevins, Agrimi i Marek opisują przypadki enzoocji paciorkowców w fermach kurzych, określając je mianem streptokokkozy.

Badania własne

Badania przeprowadzono w dwóch większych hodowlach gołębi, jednej liczącej 68 (hodowla I), drugiej 36 sztuk (hodowla II), oraz trzech małych liczących po kilkanaście sztuk (razem 35, hodowla III, IV i V).

Od września 1960 r. w hodowlach występowały liczne zachorowania i upadki gołębi, mimo że dwie pierwsze hodowle były prowadzone dość starannie przez doświadczonych hodowców.

Drogą wywiadu ustalono, że pierwsze przypadki zachorowań pojawiły się latem 1960 r. w hodowli I najliczniejszej, po wprowadzeniu do niej sześciu gołębi belgijskich krótkodziobych zakupionych w Przemyślu. Chorowało około 80% młodych i około 40% karierów z objawami osłabienia, szybkiego chudnięcia i kataru górnych dróg oddechowych.

U niektórych ptaków obserwowano serowate masy w jamie dziobowej i gardle. U chorych sztuk stosowano początkowo pędzlowanie jamy dziobowej jodogliceryną w stosunku 1 : 5, oraz podawano z wodą do picia 0,1% roztwór błękitu metylenowego. Uzyskane wyniki były jednak niezadowolające, ponieważ około 40% sztuk leczonych padło w 4—8 dniu choroby. We wrześniu i październiku 1960 r., w okresie wybitnie niesprzyjających warunków atmosferycznych (dżdżysto i zimno), najpierw w ho-

dowli I, a po kilku dniach w pozostałych wystąpiły masowe zachorowania zarówno sztuk młodych, jak i dorosłych. Klinicznie przebadano 121 gołębi, przy czym u chorych ptaków spostrzegano: niechęć do lotu i nastroszenie piór, duszność, osowiałość, wychudzenie. W przewodach nosowych, jamie dziobowej i gardle stwierdzono zaleganie dużej ilości wodnistej wydzieliny. Wydzielina początkowo bezbarwna i wodnista stawała się później opalizująca i ciągliwa, powodując zamknięcie jednego lub obu otworów nosowych. Ponadto u niektórych gołębi występowało łzawienie, wyciek z oczu i biegunka.

Schorzenie przebiegało w trzech postaciach: nadostrej, ostrej i przewlekłej. Przypadki nadostre, cechujące się nagłymi padnięciami bez dostrzegalnych uprzednio objawów chorobowych, zanotowano u 18 sztuk. Gołębie te pochodziły przeważnie z hodowli III, IV i V, w których warunki bytowania były znacznie gorsze niż w hodowlach I i II. Ostro przebieg choroby obserwowano u 12 nie leczonych gołębi, przy czym zejście śmiertelne nastąpiło w około 75% w czwartym lub piątym dniu choroby. W hodowli I, u 7 sztuk obserwowano przewlekły przebieg schorzenia, trwający około 3—4 tygodnie. W tych przypadkach, oprócz wymienionych uprzednio objawów ogólnych stwierdzono w jamie nosowej i gardzieli obecność serowatych mas, barwy żółtej. Po kilkakrotnym usunięciu mas serowatych przez właściciela, nastąpiło u 5 sztuk wyzdrowienie, śmiertelność w przebiegu przewlekłym dochodziła do około 28%. Zachorowalność i nasilenie objawów chorobowych oraz odsetek śmiertelności były najwyższe u rasy belgijskiej krótkodziobej (tabela 1).

Tab. 1. Odsetek zachorowań w zależności od rasy

R a s a	Ilość gołębi	Przebieg choroby						Ogólna liczba zachorowań	
		Nadostro		Ostry		Przewlekły		Ilość	%
		Ilość	%	Ilość	%	Ilość	%		
Belgijskie krótkodziobe	51	7	13,5	37	72,2	5	9,8	49	96,1
Kariery angielskie	14	4	28,6	5	35,7	1	7,1	10	71,4
Gardłace angielskie	19	—	—	1	5,2	—	—	1	5,2
Pocztowe polskie	18	3	16,6	4	22,2	1	5,5	8	44,4
Mieszance	37	4	10,8	17	45,9	—	—	21	56,7
R a z e m	139	18	12,9	64	46,0	7	5,0	89	64,0

Badania sekcyjne wykonano u 20 gołębi, w tym u 12 z przebiegiem nadostrym, 7 z ostrym i u jednego gołębia z przebiegiem przewlekłym.

U sztuk padłych nagle, stwierdzono w jamie ciała mierną ilość surowiczego płynu, powiększenie i przekrwienie wątroby, śledziony i nerek, wybroczyny pod nasierdziem i błonami surowiczymi. Błona śluzowa jelit cienkich była obrzęknięta i przekrwiona.

U gołębi dłużej chorujących, występowały duże ilości śluzu w jamie nosowej i zatokach podoczodołowych, przekrwienie i obrzęk płuc, duże ilości surowiczego płynu w worku osierdziowym, zwyrodnienie wątroby i nerek, oraz obrzęk i wybroczyny w błonie śluzowej jelit cienkich.

Badania bakteriologiczne przeprowadzono u wszystkich sekcjonowanych sztuk. Posiew wykonywano z narządów mięszszowych i krwi serca. Ponadto badaniom bakteriologicznym poddawano wycieki z jamy nosowej i rozmazy z gardła, pobierając materiał za życia i pośmiertnie.

Z narządów mięszszowych i krwi serca padłych sztuk w większości przypadków wyosobniono w czystej hodowli paciorkowce, które oznaczono w Katedrze Epizootologii WSR w Lublinie jako *Streptococcus gallinarum*; własności morfologiczne, biochemiczne i serologiczne wyosobnionych szczepów będą tematem drugiej części pracy.

W wyciekach z jamy nosowej i wymazach z gardzieli, oprócz paciorkowców wyosobniono inne drobnoustroje (ziarniaki, pałeczki Gram dodatnie i ujemne), które okazały się niechorobotwórcze dla białych myszek. Ponadto przebadano bakteriologicznie rozmazy z otworów nosowych od dziesięciu gołębi nie wykazujących żadnych objawów chorobowych i w dwu przypadkach wyosobniono paciorkowiec *Str. gallinarum*.

Wyosobniony szczep przebadano na zjadliwość dla białych myszek i gołębi. 18-godz. hodowla bulionowa wstrzyknięta w ilości 0,2 ml czterem białym myszkom podskórnie i czterem dootrzewnowo, spowodowała śmierć po upływie 48 godz. przy zakażeniu dootrzewnowym i po 72 godz. po zakażeniu podskórnym. Dwa młode gołębie rasy belgijskiej krótkodziobej, zakażone domięśniowo 0,5 ml 18-godz. hodowli bulionowej, padły na czwarty dzień wśród typowych objawów. Z narządów mięszszowych i krwi zwierząt zakażonych doświadczalnie, wyosobniono w czystej hodowli *Streptococcus gallinarum*. Celem wykluczenia grzybiczego tła choroby materiał badany bakteriologicznie posiewano na podłoża Sabouranda i Chapecka i otrzymano wyniki negatywne. Prócz tego jałowym filtrem z narządów wewnętrznych zakażono domięśniowo jednego gołębia. Podczas 3-tygodniowej obserwacji nie stwierdzono klinicznie żadnych

objawów chorobowych. Oznaczono wrażliwość wyosobnionego szczepu na antybiotyki, posługując się metodą krążków bibułowych (tab. 2).

Tab. 2. Wrażliwość wyizolowanego szczepu *Str. gallinarum* na antybiotyki

Penicylina	Streptomycyna	Chloramfenikol	Aureomycyna	Terramycyna	Erytromycyna
0	+	+	++	+++	++++

Stopień wrażliwości: + + + - wrażliwy
 + + - średnio wrażliwy
 + - słabo wrażliwy
 0 - oporny

Biorąc pod uwagę uzyskane wyniki, przeprowadzono leczenie ogólne przy użyciu antybiotyków, oraz zabiegi miejscowe. Ptakom chorym podawano w postaci iniekcji domięśniowych Diacycline (tetracylinę) w ilości 20 mg razem w prednisolonem w ilości 2 mg na sztukę jeden raz dziennie przez cztery dni. Jamę dziobową i gardło pędzlowano dwa razy dziennie 5% streptomycyną z prednisolonem aż do ustąpienia objawów chorobowych. Ptakom zdrowym podawano zapobiegawczo z karmą terramycynę (Pfizer) w proszku w ilości 2 g na litr wody do picia. U sztuk leczonych, już na drugi dzień ustępowała duszność, wracał apetyt a objawy chorobowe z reguły ustępowały po 3—4 dniach. Zalecono odkażanie gołębników i przeniesienie w odpowiednie suche pomieszczenia. Po przeprowadzeniu leczenia i wykonaniu tych zaleceń do czerwca 1961 r. nie stwierdzono ponownych zachorowań.

Wnioski

Poczynione przez nas obserwacje kliniczne, przeprowadzone badania anatomo-patologiczne i bakteriologiczne wskazują na zakaźne tło choroby, wywołanej przez *Streptococcus gallinarum*. Schorzenie w opisanych przez nas przypadkach przebiegało najczęściej w postaci nadostrej lub ostrej, rzadziej chronicznej. W przypadkach nie leczonych — cechowało się wysokim odsetkiem śmiertelności dochodzącym do około 70%.

Biorąc pod uwagę sezonowość występowania, przypuszczać należy, że czynnikami sprzyjającymi występowaniu schorzenia były niewątpliwie złe warunki atmosferyczne.

Większą podatność na chorobę zaobserwowano u rasy belgijskiej krótkodziobowej, mniejsze u innych ras.

Środkiem leczniczym z wyboru była Diacycline z prednisolonem przy stosowaniu której uzyskiwano zadowalające efekty.

Kol. Z. Glińskiemu asystentowi Katedry Epizootologii Wydz. Wet. w Lublinie wyrażam słowa podziękowania za pomoc w przeprowadzeniu badań bakteriologicznych.

Piśmiennictwo

1. Agrimi P.: Studio sperimentale su eleuni di streptococco si nel pollo. Zooprofilassi 11 491; 501, (1956)
2. Barnes E. M., Sharpe M. E., Fevins B. G.: The significance of faecal streptococci in meat and poultry. Absts. of Proc. VII Int. Congr. Microbiol. Stockholm 1958 434; 435.
3. Edwards P. R., Hull F. E.: Hemolytic streptococci in chronic peritonitis and salpingitis of hens. J.A.V.M.A. 91; 656 (1937).
4. Hudson C. B.: A specific infection disease of chickens due to hemolytic streptococcus. J.A.V.M.A. 82; 218 (1933)
5. Merchant I. A., Packer R. A.: Veterinary Bacteriology and virology, 5ed Iowa State. Coll. Press 1958.
6. Lesbouyries G.: La Pathologie des Oiseaux. Paris Vigot Freres, 1941.
7. Marek: Choroby drobitu. P.W.R.IL Warszawa, 1956

Adres autora: Eligiusz Madej, Lublin, ul. Głęboka 46

Модэй Э.—НАБЛЮДЕНИЯ НАД СРЕПТОКОККОЗОМ ГОЛУБЕЙ.

Автором наблюдалось массовое заболевание 139 голубей различных пород

Болезнь протекала чаще всего в острой, а реже в хронической форме.

Наблюдались и случаи очень острой формы болезни, при которых наступал внезапный падеж птиц без заметных клинических признаков.

При острой форме болезни наблюдалась расслабленность, одышка, взъерошенность перьев и слизистые выделения из носовой полости и гортани. Смертность оставленных без лечения птиц достигала 78%. Большую восприимчивость отмечали у голубей бельгийской породы.

Из паренхиматозных органов и крови сердца павших голубей обнаружен *Streptococcus Gallinarum*.

Применяемый в качестве лечебного средства Диацилин с Преднизолоном давал положительные терапевтические результаты.

Madej E. — Observations on streptococcosis of pigeons.

In autumn 1961, in 5 small breeding centres of a total number of 139 pigeons of various breeds was observed a mass occurrence of a disease. It run most commonly a peracute, acute and rarer a chronic course. The peracute cases terminated suddenly fatally with no manifest pathological symptoms. In acute cases it was found that the birds were unwilling to fly, the feathers were much ruffled and dragged. The birds were drowsy, respiratory difficulties and the nasal and pharyngeal tracts were covered with mucous discharge. The mortality rate in the untreated pigeons reached 78%. It was observed that the short-beak pigeons

of Belgian race succumbed to the disease in greater numbers.

From the parenchymatous organs and blood of the fallen birds in the majority of cases could be isolated in pure culture the streptococci, which were classified as *Streptococci gallinarum*.

The choice therapeutic medicine was Diacyclin with Prednisolone after the administration of which satisfactory results were obtained.

Madej E. — Observations, concernant la streptococose des pigeons.

En automne 1961 on observa une grande morbidité des pigeons dans 5 petits élevages, comptant ensemble 139 oiseaux de plusieurs races.

La maladie démontrait le plus fréquemment une forme suraigue et aigue, moins souvent une forme chronique. Les cas suraigus aboutissaient à la mort subite sans démontrer de symptômes perceptibles de la maladie.

Dans les cas cliniquement aigus, les pigeons démontraient un manque de la disposition au vol, ils étaient tristes, leur plumage était hérissé, ils souffraient de dyspepsie par suite d'une sécrétion glaireuse dans les conduits nasals et la gorge. Chez les oiseaux non soignés la mortalité atteignait 78%. On observa une plus grande morbidité des pigeons de la race belge au bec court.

Dans la plupart des cas on élimina des organes parenchymateux et du sang du coeur des *Streptococques* dans une culture pure. Ils furent définis comme *Streptococcus gallinarum*.

Le médicament de choix était la Diacycline avec le Prednisolon, qui donnait des effets satisfaisants.

Madej E. — Streptokokose bei Tauben.

Im Herbst 1960 wurden massenhafte Erkrankungen in 5 kleinen Taubenschlägen verschieden rasseriger Tauben im Gesamtbestand von 139 Tauben, beobachtet. Die Erkrankungen verliefen perakut und akut, seltener chronisch. Die perakuten Fälle endeten mit plötzlichen Verenden ohne vorherige markante klinische Symptome. In akuten Fällen wurde intra vitam Flugunlust, Teilnahmslosigkeit, gesträubtes Gefieder, Dyspnoë und Schleimbelag in der Nasenhöhle und Schlund beobachtet. Bei den nicht behandelten Tauben erreichte die Mortalität 70%. Eine verhältnismässig grössere Morbidität wurde bei den kurzschnabligen belgischen Tauben wahrgenommen. Aus den Parenchymorganen und Herzblut der verendeten Vögel ist meistens in Reinkultur ein streptokokkus isoliert worden, welchen man als str. gallinarum bezeichnete. Zur Behandlung gelangte mit gutem Erfolg Diacyclin mit Prednisol.

CZESŁAW MARAŃSKI

Zastosowanie estrów kwasu fosfonowego do walki z larwami gza bydłowego

Z Zakładu Parazytologii Polskiej Akademii Nauk
Kierownik: prof. dr WITOLD STEFAŃSKI

Giez bydłocy jest najgroźniejszym z występujących u bydła ektopasożytów. Larwy gza bydłowego wywołują w czasie swych wędrówek w ciele zwierzęcia oraz w czasie pobytu w kanale kręgowym i pod skórą często poważne zaburzenia w stanie zdrowia opadniętych nimi zwierząt. Hamują one znacząco rozwój młodych zwierząt oraz produkcyjność zwierząt dorosłych. Wskutek dziurawienia najcenniejszych, grzbietowych partii skóry, przynoszą ponadto wielkie straty przemysłowi skórzanemu. Zrozumiałe więc, że akcją zmierzającą do sku-

tecznego zwalczania tego pasożyta poświęca się dużo uwagi.

W latach 1955—1957 prowadzone były na obszarze 36 wsi położonych na terenie powiatu Mińsk Mazowiecki szczegółowe badania nad metodami zwalczania gza bydłowego. Wyniki tych badań opublikowane zostały w 1958 roku w Wiadomościach Parazytologicznych.

W 1960 r. przeprowadzono na życzenie Departamentu Weterynarii dodatkowe badania nad zwalczaniem gza bydłowego. Do doświadczeń użyto pre-